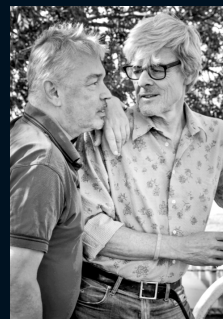
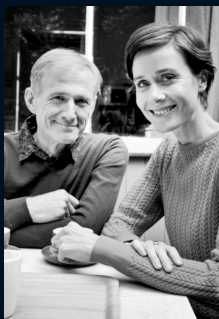

Een-anders-dan-anders-relatie

Ik kies voor JOU

Ze hebben allemaal een bijzondere relatie. Met een afstand tussen hen – letterlijk of figuurlijk, of in elk geval: nét even anders. Maar allemaal kiezen ze met afstand en vol overtuiging voor deze ene, unieke liefde.

TEKST & BEELD: LIESKE MEIMA | VISAGIE ANJA: MANOUS NELEMANS

Op de avond voor zijn eerste missie – zeven maanden Bosnië – vroeg Henk Asma (1967, beroepsmilitair) zijn vriendin Jenny Witte (1968, verloskundige) ten huwelijk. Inmiddels leven ze al 33 jaar samen, zijn ze gewend aan lange periodes zonder elkaar, maar vormen ze nog altijd een innig stel.

Als Jenny soms wordt gevraagd of ze Henk niet ontzettend mist als hij een half jaar ver weg is, zegt ze nee. Maar als ze hem weer mag ophalen van het vliegveld en hem eindelijk terugziet, voelt ze een opwinding als in een verliefdheid. Vrienden kunnen zich verbazen hoe klef ze samen nog altijd zijn.

Jenny is ook nooit zo bezorgd tijdens missies. “Ik ben soms meer bezig met de angsten van anderen om me heen. Maar vlak voordat hij terugkomt kan ik ineens zo bang zijn dat hem alsnog iets overkomt.” Kennelijk krijgen beide gevoelens pas rond het weerzien weer de ruimte.

“Je kunt niet een half jaar lang missen, dat houd je niet vol,” zegt Henk. “We zijn beiden nuchter. We hebben gekozen voor beroepen die een way of life zijn en meer dan fulltime inzet vragen. We accepteren de verplichtingen die de ander heeft.” Dat pakte soms ongelukkig uit: “Tijdens mijn eerste missies was de communicatie met thuis nog erg beperkt: eens per week een kwartiertje per satelliettelefoon. Als ik dan eindelijk Jenny sprak, kon het gebeuren dat ze net een oproep kreeg voor een bevalling.”

IEDER EEN EIGEN NETWERK

Henk: “Die telefonische uitwisselingen waren altijd kort en praktisch; diepgaande gesprekken zaten er niet in. Ik ben trouwens helemaal geen telefoonprater.” *Jenny:* “Ik heb geleerd ermee om te gaan dat we dingen niet meteen konden delen, dat we iets pas vertelden als het al verwerkt was. Dat vond ik het moeilijkst toen de kinderen jonger waren en ik iets met Henk wilde bespreken over hen. Maar meestal vond ik het sneu voor Henk dat hij het opgroeien van de kinderen tijdelijk moest missen, meer nog dan dat ik het zélf zo lastig vond. Zowel voor oppas vroeger als voor gezellige uitjes nu heb ik een groot sociaal netwerk. En soms ga ik lekker alleen op pad.”

Henk: “Als we met collega’s een half jaar op mis-

sie zijn, maken we veel samen mee en ontstaat er een enorme band. Wanneer er echt iets ernstigs is gebeurd, delen we dat vooral met elkaar en niet meteen met thuis. Het is moeilijk een buitenstaander een goed beeld te geven. Voor onszelf is er een debriefing en professionele opvang.”

Toch valt het Jenny ook op dat Henks maten goed op de hoogte zijn van het reilen en zeilen in hun gezin; de gesprekken beperken zich duidelijk niet tot militaire operaties. Na de geboorte van hun eerste kind kon Henk een soort heimweegevoel naar huis hebben. “Ook merkte ik dat ik me door het vaderschap meer inleefde en betrokken voelde bij mijn omgeving, zeker als ik bijvoorbeeld kinderen op blote voeten in de sneeuw te zien kreeg.” Eenmaal thuis nam Henk ouderschapsverlof op om zijn betrokkenheid meer vorm te geven.

VOOR ELKAAR

Hoe blij Jenny ook kan zijn, vaak is het onwennig als Henk weer thuis is. “Ik heb natuurlijk een strakke planning met mijn eigen praktijk plus een gezin met twee kinderen. Had ik de kinderen net wat zelfstandigheid bijgebracht, nam Henk ze weer van alles uit handen. We moesten steeds opnieuw onze draai vinden. Maar na een tijdje was het juist fijn om weer van alles te kunnen delen.”

“Toen we nog maar net getrouwd waren, heb ik wel gedacht: waar beginnen we aan. Het was of ons leven steeds *on hold* werd gezet. Er wordt dan soms gezegd: ‘Daar heb je toch zelf voor gekozen!’ maar we hebben voor elkáár gekozen. Gelukkig ervaren Jenny en Henk vooral het voordeel van hun levenswijze. Henk: “Doordat we weten wat we missen, waarderen we des te meer wat we hebben als we samen zijn. Vorig jaar was ik bijvoorbeeld met kerst op missie in Mali maar kon ik onverwacht naar huis met Oud en Nieuw. Samen zijn is dan extra leuk.”. ►

‘Als ik hem terugzie, voel ik me haast weer verliefd’

‘De aantrekkingskracht staat los van onze leeftijd’

“Ah, ze hebben Miss Limburg gestuurd,” dacht kunstenaar Herman toen Joke verscheen. “Wat gaat die nu over kunst weten?!” Joke kwam voor een tv-zender een videoreportage maken over een tentoonstelling die hij had samengesteld met schilderijen van Karel Maes, zijn grootvader. Het luisterde dus nogal nauw. Maar Joke bleek niet alleen haar vak te verstaan, ze bezorgde Herman ook ‘een fascinerende dag’, zoals hij het zelf typeert.

Joke: “We reisden samen met de auto naar de tentoonstelling in Brussel en *al voor de afslag* was er een klik tussen ons. Ik was vooral geboeid door Hermans kwetsbaarheid, zijn zachte, lieve kant.” Die dag was het begin van een intense vriendschap.

INTUÏTIE

Zoals Herman bij het schilderen altijd sterk zijn intuïtie volgt, doet hij dat ook vaak in zijn persoonlijk leven. Toen hij twee jaar na die eerste ontmoeting besloot in Londen te gaan wonen om daar te schilderen, vroeg hij Joke of ze mee wilde gaan. *Joke:* “Ik zei spontaan ja en zei mijn baan op. Ik was net als Herman toe aan een sabbatical, om te schrijven en te filmen. We vonden een appartement in Londen met twee slaapkamers, ver van elkaar. Maar binnen een paar weken waren we een koppel. Door de afstand tot thuis konden we nu kennelijk onze gevoelens de vrije loop laten. In Hasselt werd er in het café vaak vervelend op ons leeftijdsverschil gereageerd, agressief zelfs. En in mijn familie werd gevraagd wat die oude, lelijke man toch van mij wilde. Hij had al drie kinderen bovendien. Daardoor had ik onbewust mijn systeem geblokkeerd en stond niet open voor een relatie.” *Herman:* “Bovendien lag het voor onszelf erg gevoelig om ruimte te maken voor verliefdheid: we waren ons ervan bewust dat we een dierbare vriendschap op het spel zetten.”

GEEN MOEDER. WEL OMA WORDEN

Beiden zijn ervan overtuigd dat de wederzijdse aantrekkingskracht los staat van hun leeftijd. *Herman:* “Ik houd van Jokes onbevangelenheid,

hoe zij naar de realiteit kijkt en het mooie van het mens-zijn ziet. De relatie voelt als een verfrissend bad, bevrijdend, ik krijg veel energie van Joke, nog steeds.”

Joke houdt van de combinatie van Hermans scherpe, kritische geest, zijn uitgesproken visie naast zijn kwetsbare kant. “Hermans leeftijd speelt in die zin een rol dat ik kan profiteren van zijn levenservaring. Hij kan beter relativeren, staat relaxter in het leven. Hij heeft mij geholpen losser te komen van mijn familie en om keuzes te maken voor fotografie en lesgeven.”

Maar er zijn ook bekommernissen. *Joke:* “Ik was nog niet zo bezig geweest met moederschap en ging er pas over nadenken toen ik me realiseerde dat het misschien niet zou gebeuren.” *Herman:* “Ik heb het opgroeien van mijn drie kinderen intensief meegemaakt, heb daarvan genoten maar ik wist zeker dat ik niet méér kinderen wilde.” *Joke:* “Rond mijn 33ste had ik het er moeilijk mee, ik heb erom getreurd, maar ik wilde niet meer zonder Herman leven. Daarna heb ik het losgelaten en nooit spijt gehad. Er zijn zoveel andere dingen voor in de plaats gekomen. Hermans kinderen hebben mij in hun hart gesloten als grote zus, vriendin. Ik heb geen moeder-, maar wel oma-gevoelens. Er zijn nu drie kleindochters, geweldig. Het hele jaar door kijk ik al naar sinterklaascadeautjes voor hen.”

HET TIJDSVERSCHIL OVERBRUGGEN

Dat Hermans leven wellicht aanzienlijk eerder zal eindigen dan dat van Joke, baart hen zorgen. Sinds hun samenzijn is Herman bewust gezond gaan eten en bewegen, als om tijd te rekken. “Maar volgend jaar ga ik al met vervroegd pensioen van mijn onderwijsbaan, dat voelt oud.” Joke zou haast een stap willen overslaan om bij Herman te zijn: ze ervoer een voorproefje van een gezamenlijk pensioen tijdens de corona-lockdown en vond het heerlijk. “We zijn ook zulke huismussen; zelfs een volksfeest als Oud en Nieuw vieren we het liefst hier met z’n tweetjes”. ►

Joke Timmermans (1980) en Herman Maes (1959) schelen weliswaar een generatie in leeftijd, ze zijn al dertien jaar zielsverwanten en elf jaar geliefden. In hun grote huis vol kunst in Hasselt (Belgisch Limburg) inspireren ze elkaar op meerdere fronten.

‘Samen is niet
per se beter. Ik ken
geen huwelijken waar
ik jaloers op ben’

‘Je kijkt veel te krap!’ zei haar moeder toen Anja halverwege de twintig was en nog geen partner had gevonden. ‘Met iedere jongen is wel wat.’ Anja: “Ik wilde graag trouwen en kinderen krijgen. Ik zag dat bij veel leeftijdgenoten wél gebeuren en dacht dat er met mij iets mis was. Dus volgde ik het advies van mijn moeder en koos voor een jongen die ik eigenlijk niet zo zag zitten. Maar daar werd natuurlijk helemaal niemand gelukkig van, daar heb ik gewoon spijt van. Ik had nog een paar relaties maar die duurden ook niet lang. Dat het niet de bedoeling is om alleen te blijven, zit zo ingebakken in onze samenleving dat ik pas zélf nog aan een neefje vroeg of hij al een relatie had. Ik wilde het meteen weer inslikken.”

EXPERT

Inmiddels is Anja 61 jaar en ze is blij en tevreden met haar leven alleen. Zelfs nu ze om gezondheidsredenen met vervroegd pensioen thuis is, is haar leven goed. Ze wandelt om aan te sterken van een operatie en geniet van de natuur. Ze schrijft blogs, boekjes als *Simply single* en gedichten, en ze maakt graag foto’s tijdens wandelingen.

In haar huis ligt een kussen met de tekst *Natuurlijk praat ik tegen mezelf; soms heb ik advies van een expert nodig*. Haar expertise? “Mijn levenservaring en de kunst om te relateren, vooral door humor. En ik kan heel goed luisteren, zowel naar mijzelf als naar anderen.” Levenservaring heeft Anja ruimschoots. Ze maakte het nodige mee aan rampspoed, ziektes en depressies. Ze leerde veel van trainingen in psycho-pastorale hulpverlening, waarin ze zichzelf onder de loep moest nemen. “Maar het echte keerpunt in mijn leven kwam door een preek die ik hoorde, getipt door een vriendin. Een prachtige beschrijving van de liefde van God. Dat je helemaal goed bent zoals je bent, met al je gebreken, en dat God onvoorwaardelijk van je houdt. Dat heeft mij zo geraakt en beïnvloed, dat ik heb geleerd van mezelf te houden. Dat ik nu zelfs met plezier selfies plaats

betekent dat het goed is. En zoals vaak gezegd: wie van zichzelf kan houden, kan ook van anderen houden.”

RELATIE MET MIJZELF

Zoals partners in een andere relatie elkaar de spiegel voorhouden en scherpen, zo is Anja in gesprek met zichzelf. “Als ik bijvoorbeeld een slechte bui heb, ga ik bij mezelf na waar die precies vandaan komt. Ik probeer het leed onder ogen te zien en mag dan van mezelf rouwen of foeteren maar nooit te lang. Daarna is er weer ruimte om blij te zijn met mijn leven.”

Anja is zich ervan bewust dat wie lang alleen leeft vaak eigenwijzer wordt. “Om dat te voorkomen heb ik een paar van mijn dierbaren gevraagd mij te waarschuwen als ik het te bont maak. Dat helpt. Mij hoor je het niet hebben over *happy single* zijn want ik ben een realist. Iedereen krijgt zijn portie moeilijkheden, of je nu alleen bent of samen. Samen is niet per se beter. Ik ken geen huwelijken waar ik jaloers op ben.

Toen ik kanker had en verzuchtte dat ik nu wel een vent had willen hebben, wees een collega mij er fijntjes op dat echt niet iedere man er dan is voor zijn vrouw. Hoe alleen moet je je dān voelen. Ik had tijdens mijn ziekte een heel netwerk van mensen die voor mij zorgden en mij eten brachten. Het is eigenlijk net als met de feestdagen waar ik vroeger tegenop zag. Nu ben ik zo welkom in de kerk, bij familie en vrienden dat mijn programma haast te vol wordt. Liefde is overal en zoveel meer dan de romantische variant.”

Ik ook van jou staat er op een klein houten hartje op Anja’s boekenplank. ►

Anja de Jong (1959) groeide op in een groot, gezellig boerengezin en nam die veilige basis als vanzelfsprekend voorbeeld voor een eigen gezin. Maar dat bleek niet haar weg en ze vond de liefde op een andere manier.

Voordat Jan Willem Tellegen (1956) en Andreas Broesicke (1959) een relatie kregen, onderhielden zij een vriendschap vanuit verschillende landen en zelfs continenten. Nu ze – inmiddels 30 jaar samen – hun tijd grotendeels doorbrengen op hun verbouwde boerderij in Schardam, leven ze nog steeds in verschillende tijdszones.

Zelfs als ze op vakantie zijn, hanteren Jan Willem (JW) en Andreas een eigen dag-nachtritme: Andreas heeft al twee musea bezocht als hij terug in het hotel JW aantreft die net met zijn eerste koffie probeert wakker te worden. En als er wordt uitgegaan, verlangt Andreas naar zijn bed op het moment dat JW er net lekker in begint te komen. Maar soms ook komen ze elkaar een paar uur tegemoet om samen naar een feestje te kunnen gaan en samen te vertrekken.

Vroeger hebben ze beiden juist een periode in het ritme van de ander moeten leven. Andreas werkte tot na middernacht in een restaurant. “Maar toen ik op mijn 35ste een eigen zaak begon, werd het een koffiehuis met een dagritme. Ik kan ongeveer negen uur op een dag productief zijn – zo van 7.30 tot 16.30 uur – en ik ben direct na het opstaan op mijn best. Dan verzet ik een boel werk hier in en om het huis.” JW bracht zo’n achtentwintig jaar van zijn leven door in het keurslijf van de kantoor tijden, als adviseur Public Affairs. Maar na verloop van tijd begreep zijn secretaresse dat ze beter niets vóór elf uur kon inplannen, wilde ze zijn humeur niet helemaal bederven.

ONGESTOORD LEZEN

Inmiddels zijn JW en Andreas vooral samen thuis, runnen een Airbnb en hebben net een schuur verbouwd tot appartement. Ze zijn volkomen aan de verschillen in hun ritmes gewend, al zijn er soms wat praktische problemen. Wát als Andreas uitsluitend voor twaalf uur met een auto vol troep bij de milieustraat terecht kan terwijl alleen JW kan autorijden? Andreas kan dan wat irritatie voelen dat hij JW zo lang van tevoren moet programmeren op die ene keer vroeg opstaan. Omgekeerd ergert JW zich soms aan Andreas als die al aan hem loopt te sjorren als hij net wakker is: “Ik wil graag

eerst mijn eigen dag voor me zien voordat ik die van hem over me uitgestort krijg.”

Toch zien beiden ook veel voordelen: Klanten voor hun Airbnb kunnen bij nacht en ontij arriveren of op weg geholpen worden, al naar gelang de onmogelijke aankomst- en vertrektijden op Schiphol. “Wij rusten tussen vier en zeven uur ‘s morgens, zou je kunnen zeggen.”

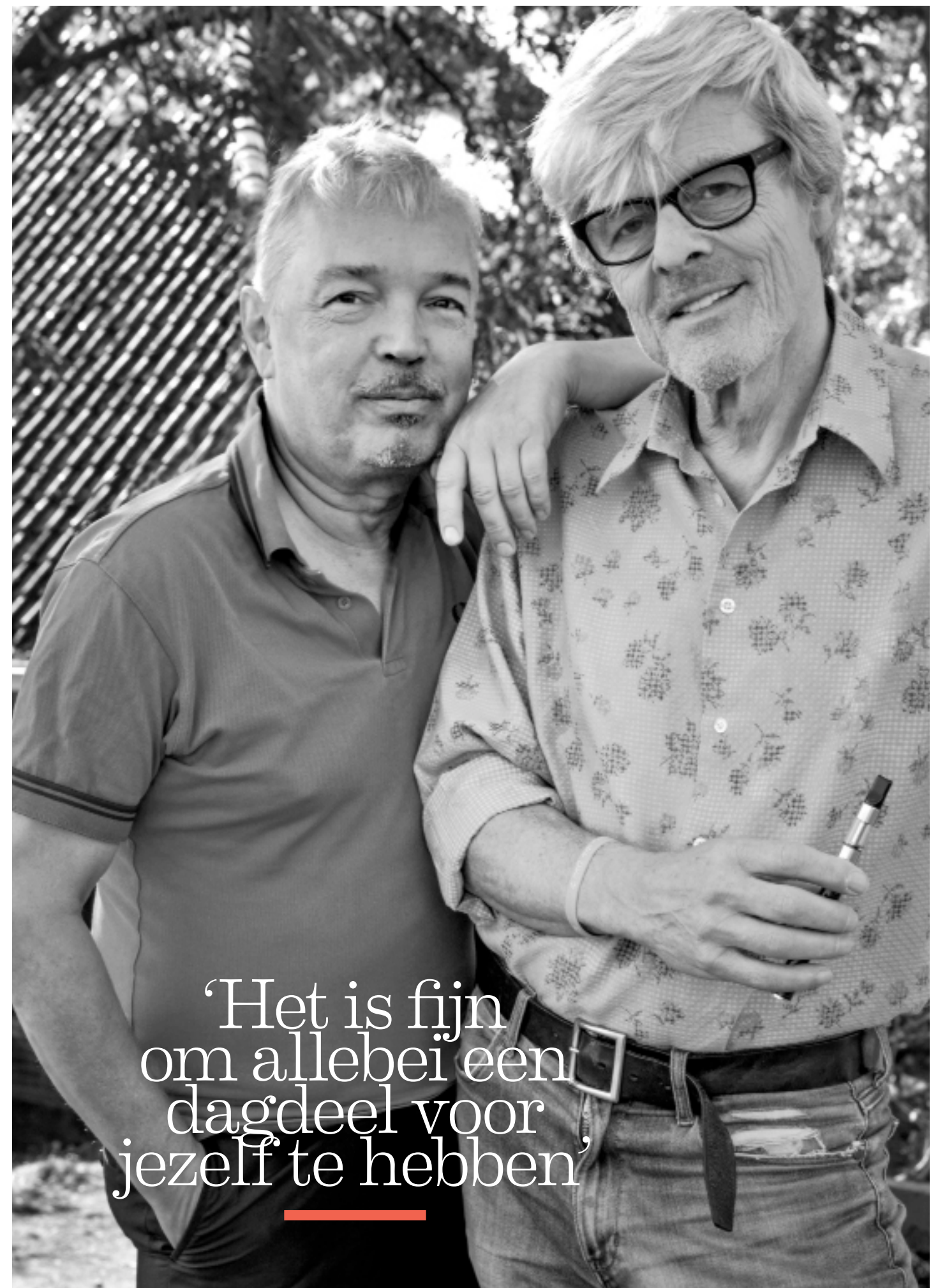
JW: “Eigenlijk is het fijn om allebei een dagdeel voor jezelf te hebben. We houden bijvoorbeeld beiden van lang en ongestoord lezen. Andreas heeft ‘s ochtends de tijd en ruimte om zijn gang te gaan in huis. En ik schrijf graag, ik kan daar het isolement van de nacht goed voor gebruiken. Het is bijvoorbeeld fijn dat de telefoon nooit gaat. En trouwens, als je niet zoveel op elkaars lip zit, halveer je ook de tijd om onbenullige ruzies te maken.”

De tweedeling in ritmes zie je ook binnen JW’s familie, als die rond de kerst een weekend komt logeren. *JW:* “Dan heb je het peloton dat vroeg naar bed gaat en het ontbijt verzorgt en het peloton dat tot een uur of drie ‘s nachts zit te *Risken*.”

SAMEN, RUG AAN RUG

Andreas: “Er was een periode dat we gebruik konden maken van een appartementje in Berlijn, de stad waar mijn moeder woont. Al gauw bleek het te klein voor onze verschillende ritmes en besloten we om er voortaan elk afzonderlijk heen te gaan. Dat beviel ons prima en zo heb je elkaar ook meer te vertellen.”

JW: “Als ik laat naar bed ga en nog wat lig te lezen, is het fijn dat Andreas naast me ligt.” Ook voor Andreas voelt het vertrouwd om halverwege de nacht gezelschap te krijgen. Samenvattend constateert JW: “Wij leven als het ware rug aan rug, kijken graag ieder voor zich naar wat er om ons heen gebeurt, maar we houden van elkaars nabijheid.” ■

‘Het is fijn om allebei een dagdeel voor jezelf te hebben’